

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Προσέξτε στα πιο κάτω παραδείγματα τη χρήση των γραμμένων με έντονα γράμματα επιθέτων και απαντήστε τις παρατηρήσεις που ακολουθούν:

- Ο Γιάννης είναι **ικανός**.
Ο Γιάννης είναι **ικανότερος** από τον Κώστα.
Ο Γιάννης είναι **ικανότατος** στη λύση προβλημάτων.

Διαβάστε και τις πιο κάτω φράσεις:
Καὶ τῶν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων **ταπεινότερος** ἦν.
Πρῶτάτος γε μὴν φίλοις ὧν ἐχθροῖς **φοβερώτατος** ἦν.

Οι λέξεις αυτές δηλώνουν το βαθμό στον οποίο υπάρχει σε κάτι μια ποιότητα ή μια ιδιότητα. Όπως και στα νέα ελληνικά οι βαθμοί των επιθέτων είναι τρεις, ο, ο και ο Ο και ο βαθμός ονομάζονται και παραθετικά.

Στα παραδείγματα που ακολουθούν προσέξτε τις καταλήξεις των παραθετικών:

Οὗτός ἐστιν ὁ **δικαιότερος** λόγος.
Ἡ δυνατωτέρα ψυχὴ **δικαιοτέρα** ἐστί.
Οὐ γὰρ **δικαιότερον** οἱ κακοπραγοῦντες ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου.
Σωκράτην ἦν **δικαιοτάτος** ἀπάντων.
Ἦν δέ τις θάλασσαν μὴ κινῆ, πάντων ἐστὶ **δικαιοτάτη**.
Δικαιοτάτον σαυτὸν πάρεχε.

Τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων στα νέα και στα αρχαία ελληνικά σχηματίζονται με τις καταλήξεις,, για το συγκριτικό βαθμό και,, για τον υπερθετικό.

Οι πιο πάνω καταλήξεις είναι κοινές για το σχηματισμό όλων των ομαλών παραθετικών των επιθέτων. Ανάλογα βέβαια με το θέμα και την κλίση του επιθέτου, έχουμε κάποιες διαφοροποιήσεις, όπως αυτές που θα διαπιστώσετε μελετώντας τον πιο κάτω πίνακα.

Παραθετικά	Παραδείγματα	Κατηγορίες επιθέτων
Συγκριτικός,,	(ἔνδοξος) ἐνδοξότερος, -α, -ον (σοφός), σοφώτερος, -α, -ον
Υπερθετικός,,	ἐνδοξότατος, -η, -ον σοφώτατος, -η, -ον	

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
2008-09

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Ορισμένα επίθετα σχηματίζουν το συγκριτικό βαθμό με τις καταλήξεις **-ίων** (αρσενικό, θηλυκό), **-ιον** (ουδέτερο) και τον υπερθετικό με τις καταλήξεις **-ιστος, -ίστη, -ιστον**.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
αίσχρός	ὄ, ἢ αἰσχίων, τὸ αἰσχιον	αἰσχιστος, -η, -ον
ἐχθρός	ὄ, ἢ ἐχθίων, τὸ ἐχθιον	ἐχθιστος, -η, -ον
ἡδύς	ὄ, ἢ ἡδίων, τὸ ἡδιον	ἡδιστος, -η, -ον
καλός	ὄ, ἢ καλλίων, τὸ κάλλιον	κάλλιστος, -η, -ον
μέγας	ὄ, ἢ μεΐζων, τὸ μεΐζον	μέγιστος, -η, -ον
ῥάδιος	ὄ, ἢ ῥάων, τὸ ῥᾶον	ῥᾶστος, -η, -ον
ταχύς	ὄ, ἢ θάπτων, τὸ θᾶπτον	τάχιστος, -η, -ον
ἀγαθός	ὄ, ἢ ἀμείνων, τὸ ἄμεινον ὄ, ἢ βελτίων, τὸ βέλτιον ὄ, ἢ κρείττων, τὸ κρείττον ὄ, ἢ λῶων, τὸ λῶον	ἄριστος, -η, -ον βέλτιστος, -η, -ον κράτιστος, -η, -ον λῶστος, -η, -ον
κακός	ὄ, ἢ κακίων, τὸ κάκιον ὄ, ἢ χείρων, τὸ χείρον	κάκιστος, -η, -ον χείριστος, -η, -ον
μακρός	μακρότερος, -α, -ον ὄ, ἢ μᾶσσω, τὸ μᾶσσον	μακρότατος, -η, -ον μῆκιστος, -η, -ον
μικρός	μικρότερος, -α, -ον ὄ, ἢ ἐλάττων, τὸ ἔλαττον ὄ, ἢ ἥττων, τὸ ἥττον	μικρότατος, -η, -ον ἐλάχιστος, -η, -ον ἥκιστα (επιρρημα)
ὀλίγος	ὄ, ἢ μείων, τὸ μείον	ὀλίγιστος, -η, -ον
πολύς	ὄ, ἢ πλείων, τὸ πλέον	πλεῖστος, -η, -ον

Παρατηρήστε την κλίση των συγκριτικών των πιο πάνω επιθέτων.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	ὄ, ἢ	βελτίων	τὸ	βέλτιον
Γεν.	τοῦ, τῆς	βελτίονος	τοῦ	βελτίονος
Δοτ.	τῶ, τῆ	βελτίονι	τῶ	βελτίονι
Αιτ.	τὸν, τὴν	βελτίονα ἢ βελτίω	τὸ	βέλτιον
Κλ.	ῶ	βέλτιον	ῶ	βέλτιον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	οἱ, αἱ	βελτιόνες ἢ βελτίους	τὰ	βελτίονα ἢ βελτίω
Γεν.	τῶν	βελτιόνων	τῶν	βελτιόνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	βελτίοσι	τοῖς	βελτίοσι
Αιτ.	τούς, τὰς	βελτιόνας ἢ βελτίους	τὰ	βελτίονα ἢ βελτίω
Κλ.	ῶ	βελτιόνες ἢ βελτίους	ῶ	βελτίονα ἢ βελτίω

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Με τον ίδιο τρόπο να κλίνετε και το συγκριτικό βαθμό του επιθέτου καλός.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	ὁ, ἡ	καλλίων	τὸ	κάλλιον
Γεν.	τοῦ, τῆς		τοῦ	
Δοτ.	τῶ, τῆ		τῶ	
Αιτ.	τὸν, τὴν		τὸ	
Κλ.	ῶ		ῶ	
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	οἱ, αἱ		τὰ	
Γεν.	τῶν		τῶν	
Δοτ.	τοῖς, ταῖς		τοῖς	
Αιτ.	τούς, τὰς		τὰ	
Κλ.	ῶ		ῶ	

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Παρατηρήστε στα πιο κάτω παραδείγματα τα παραθετικά των επιρρημάτων που προέρχονται από επίθετα. Στη συνέχεια συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί. Στην α΄ στήλη να γράψετε το επίθετο από το οποίο προέρχεται το επίρρημα.

Οἱ μὲν ἰππεῖς ἀνδρείως, ἀνδρειότερον δ' οἱ γυμνήτες, ἀπάντων δ' ἀνδρειότατα οἱ ὀπλίται ἐμάχοντο.

Ἄσεβῶς οἱ φαῦλοι πρὸς τοὺς γονέας, ἀσεβέστερον πρὸς τοὺς φίλους, ἀσεβέστατα δὲ καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἔχουσιν.

Ὁ ἰππεὺς καλῶς ἠγωνίσθη, κάλλιον δ' οἱ γυμνήτες, ἀπάντων δὲ κάλλιστα οἱ ὀπλίται ἠγωνίσθησαν.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

Παρατηρήσεις

Ο θετικός βαθμός των επιρρημάτων που προέρχονται από επίθετα σχηματίζεται με την προσθήκη στο θέμα του επιθέτου της κατάληξης, ο συγκριτικός βαθμός είναι ο ίδιος με την πτώση αριθμού του γένους του συγκριτικού βαθμού του επιθέτου και ο υπερθετικός είναι ίδιος με την

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
2008-09

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

..... πτώση αριθμού του γένους του
υπερθετικού βαθμού του επιθέτου.

Με τον ίδιο τρόπο σχηματίστε και τα παραθετικά των επιρρημάτων που
προέρχονται από τα πιο κάτω επίθετα:

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
σοφός			
ἀληθής			
ἡδύς			
σώφρων			
ὄξύς			
σαφής			

Ορισμένα επιρρήματα που προέρχονται από επίθετα σχηματίζουν το θετικό βαθμό
με διαφορετικό τρόπο.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ἀγαθός	εὖ	ἄμεινον, βέλτιον, κρείττον	ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
ὀλίγος	ὀλίγον	μείον, ἔλαττον, ἥττον	ὀλίγιστα, ἐλάχιστα, ἥκιστα
πολύς	πολύ	πλέον	πλεῖστα
	μάλα (=πολύ)	μᾶλλον	μάλιστα

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Β΄ όρος σύγκρισης

Παρατηρήστε τους τρόπους με τους οποίους αποδίδεται ο β΄ όρος σύγκρισης στα νέα ελληνικά (με τα πλάγια γράμματα ο α΄ όρος σύγκρισης).

Ο Γιάννης είναι καλύτερός μου. (.....)

Η Μαρία είναι ικανότερη από τον Κώστα στα Μαθηματικά. (.....)

Προσέξτε τώρα τους πιο συνήθεις τρόπους με τους οποίους αποδίδεται ο β΄ όρος σύγκρισης στα αρχαία ελληνικά (με τα πλάγια γράμματα ο α΄ όρος σύγκρισης).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ
Πολλοί μαθηταὶ κρείττονες (καλύτεροι) γίνονται τῶν διδασκάλων. Ἄγησίλαος ἦν ταπεινότερος τῶν μετρίων
Ἐρῶσι (ερωτεύονται) τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν. Οἱ γὰρ πονηροὶ πλειόνων εὐεργεσιῶν ἢ οἱ χρηστοὶ δέονται (=οι κακοὶ ἔχουν ἀνάγκη περισσότερων εὐεργεσιῶν ἀπὸ τους καλοὺς).
Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Ἐβούλοντο σὺν τοῖς Ἑλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι.

Οι πιο πάνω τρόποι εκφοράς του β΄ όρου σύγκρισης είναι οι πιο συνήθεις. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο β΄ όρος σύγκρισης μπορεί να εκφέρεται με:

ἀντί, πρό + γενική

Αἰρετώτερός (προτιμότερος) ἔστιν ὁ καλὸς θάνατος ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.

παρά + αιτιατική

Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν (=Εκλείψεις ηλίου πιο συχνές από αυτές που αναφέρονται ότι συνέβησαν στο παρελθόν).

ἢ πρὸς + αιτιατική, ἢ κατὰ + αιτιατική

Βούλομαι λόγον εἰπεῖν θρασύτερον ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν.

ἢ ὥστε/ ὥς + απαρέμφατο

Οὔτος ἐλάττω ἔχει δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΜΑΔΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Προσέξτε στα πιο κάτω παραδείγματα τη χρήση των γραμμένων με έντονα γράμματα επιθέτων και απαντήστε τις παρατηρήσεις που ακολουθούν:

- Ο Γιάννης είναι **ικανός**.
Ο Γιάννης είναι **ικανότερος** από τον Κώστα.
Ο Γιάννης είναι **ικανότατος** στη λύση προβλημάτων.

Καὶ τῶν ὑπεραύχων καταφρονῶν τῶν μετρίων **ταπεινότερος** ἦν.
Προάτοτος γε μὴν φίλοις ὧν ἐχθροῖς **φοβερότατος** ἦν.

Οι λέξεις αυτές δηλώνουν το βαθμό στον οποίο υπάρχει σε κάτι μια ποιότητα ή μια ιδιότητα. Όπως και στα νέα ελληνικά οι βαθμοί των επιθέτων είναι τρεις, ο θετικός, ο συγκριτικός και ο υπερθετικός. Ο συγκριτικός και ο υπερθετικός βαθμός ονομάζονται και παραθετικά.

Στα παραδείγματα που ακολουθούν προσέξτε τις καταλήξεις των παραθετικών:

- Οὗτός ἐστιν ὁ **δικαιότερος** λόγος.
Ἡ δυνατωτέρα ψυχὴ **δικαιοτέρα** ἐστί.
Οὐ γὰρ **δικαιότερον** οἱ κακοπραγούντες ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου.
Σωκράτην ἦν **δικαιότατος** ἀπάντων.
Ἦν δέ τις θάλασσαν μὴ κινῆ, πάντων ἐστὶ **δικαιοτάτη**.
Δικαιότατον σαυτὸν πάρεχε.

Τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων στα νέα και στα αρχαία ελληνικά σχηματίζονται με τις καταλήξεις **-τερος, -τέρα, -τερον** για το συγκριτικό βαθμό και **-τατος, -τάτη, -τατον** για τον υπερθετικό.

Οι πιο πάνω καταλήξεις είναι κοινές για το σχηματισμό όλων των ομαλών παραθετικών των επιθέτων. Ανάλογα βέβαια με το θέμα και την κλίση του επιθέτου, έχουμε κάποιες διαφοροποιήσεις, όπως αυτές που θα διαπιστώσετε μελετώντας τον πιο κάτω πίνακα.

Παραθετικά	Παραδείγματα	Κατηγορίες επιθέτων
Συγκριτικός -ότερος, -οτέρα, -ότερον -ώτερος, -ωτέρα, -ώτερον	(ἔνδοξος) ἐνδοξότερος, -α, -ον (σοφός), σοφώτερος, -α, -ον	Τα δευτερόκλιτα επίθετα σε -ος
Υπερθετικός -ότατος, -οτάτη, -ότατον -ώτατος, -ωτάτη, -ώτατον	ἐνδοξότατος, -η, -ον σοφώτατος, -η, -ον	
Συγκριτικός	(ὁ, ἡ σαφής, τὸ σαφές)	-Τριτόκλιτα δικατάληκτα

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
2008-09

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

<p>-έστερος, -εστέρα, -έστερον Υπερθετικός -έστατος, -εστάτη, -έστατον</p>	<p>σαφέστερος, -α, -ον σαφέστατος, -η, -ον (ὄ, ἢ εὐδαίμων, τὸ εὐδαμον) εὐδαμονέστερος, -α, -ον εὐδαμονέστατος, -η, -ον (πένης) πενέστερος, -α, -ον πενέστατος, -η, -ον (ἄσμενος) ἄσμενέστερος, -α, -ον ἄσμενέστατος, -η, -ον</p>	<p>επίθετα σε -ης, -ες. -Τριτόκλιτα δικατάληκτα επίθετα σε -ων, ον -Τα επίθετα πένης, ἄσμενος</p>
<p>Συγκριτικός -ούστερος, -ουστέρα, -ούστερον Υπερθετικός -ούστατος, -ουστάτη, -ούστατον</p>	<p>(ἄπλοῦς) ἀπλούστερος, -α, -ον ἀπλούστατος, -η, -ον (εὔνους) εὐνούστερος, -α, -ον εὐνούστατος, -η, -ον</p>	<p>-Το επίθετο ἀπλοῦς -Σύνθετα επίθετα με δεύτερο συνθετικό τη λέξη -νους</p>
<p>Συγκριτικός -αίτερος, -αιτέρα, -αίτερον Υπερθετικός -αίτατος, -αιτάτη, -αίτατον</p>	<p>(παλαιός) παλαίτερος, -α, -ον παλαίτατος, -η, -ον (γεραιός) γεραίτερος, -α, -ον γεραίτατος, -η, ον (ἴδιος) ιδιαίτερος, -α, -ον ιδιαίτατος, -η, -ον (ἴσος) ἰσαίτερος, -α, -ον ἰσαίτατος, -η, -ον</p>	<p>Τα επίθετα παλαιός, γεραιός, ἴδιος, ἴσος</p>

Παρατηρήστε τη διαφοροποίηση στο συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό των πιο κάτω δευτερόκλιτων επιθέτων:

ξηρός, ξηρότερος, ξηρότατος
κοινός, κοινότερος, κοινότατος
σεμνός, σεμνότερος, σεμνότατος
ἐνδοξός, ἐνδοξότερος, ἐνδοξότατος
ἐλεύθερος, ἐλευθερώτερος, ἐλευθερώτατος
σοφός, σοφώτερος, σοφώτατος
νέος, νεώτερος, νεώτατος

Στα δευτερόκλιτα επίθετα το **-ο-** του θέματος μετατρέπεται σε **-ω-**, όταν η προηγούμενη συλλαβή είναι **βραχύχρονη**, ενώ παραμένει **-ο-**, όταν είναι **μακρόχρονη** ή προηγούνται **δύο ή περισσότερα** σύμφωνα.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Ορισμένα επίθετα σχηματίζουν το συγκριτικό βαθμό με τις καταλήξεις **-ίων** (αρσενικό, θηλυκό), **-ιον** (ουδέτερο) και τον υπερθετικό με τις καταλήξεις **-ιστος, -ίστη, -ιστον**.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
αίσχρός	ὄ, ἢ αἰσχίων, τὸ αἰσχιον	αἰσχιστος, -η, -ον
ἐχθρός	ὄ, ἢ ἐχθίων, τὸ ἐχθιον	ἐχθιστος, -η, -ον
ἡδύς	ὄ, ἢ ἡδίων, τὸ ἡδιον	ἡδιστος, -η, -ον
καλός	ὄ, ἢ καλλίων, τὸ κάλλιον	κάλλιστος, -η, -ον
μέγας	ὄ, ἢ μεΐζων, τὸ μεΐζον	μέγιστος, -η, -ον
ῥάδιος	ὄ, ἢ ῥάων, τὸ ῥᾶον	ῥᾶστος, -η, -ον
ταχύς	ὄ, ἢ θάπτων, τὸ θᾶπτον	τάχιστος, -η, -ον
ἀγαθός	ὄ, ἢ ἀμείνων, τὸ ἄμεινον ὄ, ἢ βελτίων, τὸ βέλτιον ὄ, ἢ κρείττων, τὸ κρείττον ὄ, ἢ λῶων, τὸ λῶον	ἄριστος, -η, -ον βέλτιστος, -η, -ον κράτιστος, -η, -ον λῶστος, -η, -ον
κακός	ὄ, ἢ κακίων, τὸ κάκιον ὄ, ἢ χείρων, τὸ χείρον	κάκιστος, -η, -ον χείριστος, -η, -ον
μακρός	μακρότερος, -α, -ον ὄ, ἢ μᾶσσω, τὸ μᾶσσον	μακρότατος, -η, -ον μῆκιστος, -η, -ον
μικρός	μικρότερος, -α, -ον ὄ, ἢ ἐλάττων, τὸ ἔλαττον ὄ, ἢ ἥττων, τὸ ἥττον	μικρότατος, -η, -ον ἐλάχιστος, -η, -ον ἥκιστα (επιρρημα)
ὀλίγος	ὄ, ἢ μείων, τὸ μείον	ὀλίγιστος, -η, -ον
πολύς	ὄ, ἢ πλείων, τὸ πλέον	πλείστος, -η, -ον

Παρατηρήστε την κλίση των συγκριτικών των πιο πάνω επιθέτων.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	ὄ, ἢ	βελτίων	τὸ	βέλτιον
Γεν.	τοῦ, τῆς	βελτίονος	τοῦ	βελτίονος
Δοτ.	τῶ, τῆ	βελτίονι	τῶ	βελτίονι
Αιτ.	τὸν, τὴν	βελτίονα ἢ βελτίω	τὸ	βέλτιον
Κλ.	ῶ	βέλτιον	ῶ	βέλτιον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	οἱ, αἱ	βελτιόνες ἢ βελτίους	τὰ	βελτίονα ἢ βελτίω
Γεν.	τῶν	βελτιόνων	τῶν	βελτιόνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	βελτίοσι	τοῖς	βελτίοσι
Αιτ.	τούς, τὰς	βελτίονας ἢ βελτίους	τὰ	βελτίονα ἢ βελτίω
Κλ.	ῶ	βελτιόνες ἢ βελτίους	ῶ	βελτίονα ἢ βελτίω

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Με τον ίδιο τρόπο να κλίνετε και το συγκριτικό βαθμό του επιθέτου καλός.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	ὁ, ἡ	καλλίων	τὸ	κάλλιον
Γεν.	τοῦ, τῆς	καλλίονος	τοῦ	καλλίονος
Δοτ.	τῶ, τῆ	καλλίονι	τῶ	καλλίονι
Αιτ.	τόν, τήν	καλλίονα ἢ καλλίω	τὸ	κάλλιον
Κλ.	ῶ	κάλλιον	ῶ	κάλλιον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
Ον.	οἱ, αἱ	καλλίονες ἢ καλλίους	τὰ	καλλίονα ἢ καλλίω
Γεν.	τῶν	καλλιόνων	τῶν	καλλιόνων
Δοτ.	τοῖς, ταῖς	καλλίοσι	τοῖς	καλλίοσι
Αιτ.	τούς, τὰς	καλλίονας ἢ καλλίους	τὰ	καλλίονα ἢ καλλίω
Κλ.	ῶ	καλλίονες ἢ καλλίους	ῶ	καλλίονα ἢ καλλίω

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Παρατηρήστε στα πιο κάτω παραδείγματα τα παραθετικά των επιρρημάτων που προέρχονται από επίθετα. Στη συνέχεια συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί. Στην α΄ στήλη να γράψετε το επίθετο από το οποίο προέρχεται το επίρρημα.

Οἱ μὲν ἰππεῖς **ἀνδρείως**, **ἀνδρειότερον** δ' οἱ γυμνήτες, ἀπάντων δ' **ἀνδρειότατα** οἱ ὀπλιταὶ ἐμάχοντο.

Ἄσεβῶς οἱ φαῦλοι πρὸς τοὺς γονεάς, **ἀσεβέστερον** πρὸς τοὺς φίλους, **ἀσεβέστατα** δὲ καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἔχουσιν.

Ὁ ἰππεὺς **καλῶς** ἠγωνίσθη, **κάλλιον** δ' οἱ γυμνήτες, ἀπάντων δὲ **κάλλιστα** οἱ ὀπλιταὶ ἠγωνίσθησαν.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
(ἀνδρείος)	ἀνδρείως	ἀνδρειότερον	ἀνδρειότατα
(ἀσεβής)	ἀσεβῶς	ἀσεβέστερον	ἀσεβέστατα
(καλός)	καλῶς	κάλλιον	κάλλιστα

Παρατηρήσεις

Ο θετικός βαθμός των επιρρημάτων που προέρχονται από επίθετα σχηματίζεται με την προσθήκη στο θέμα του επιθέτου της κατάληξης **-ως**, ο συγκριτικός βαθμός είναι ο ίδιος με την **αιτιατική πτώση ενικού αριθμού του ουδετέρου γένους** του συγκριτικού βαθμού του επιθέτου και ο υπερθετικός είναι ίδιος με την **αιτιατική πτώση πληθυντικού αριθμού** του ουδετέρου γένους του υπερθετικού βαθμού του επιθέτου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
2008-09

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Με τον ίδιο τρόπο σχηματίστε και τα παραθετικά των επιρρημάτων που προέρχονται από τα πιο κάτω επίθετα:

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
σοφός	σοφῶς	σοφώτερον	σοφώτατα
ἀληθής	ἀληθῶς	ἀληθέστερον	ἀληθέστατα
ἥδύς	ἡδέως	ἥδιον	ἥδιστα
σώφρων	σωφρόνως	σωφρονέστερον	σωφρονέστατα
ὄξύς	ὄξεως	ὄξύτερον	ὄξύτατα
σαφής	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα

Ορισμένα επιρρήματα που προέρχονται από επίθετα σχηματίζουν το θετικό βαθμό με διαφορετικό τρόπο.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
ἀγαθός	εὖ	ἄμεινον, βέλτιον, κρείττον	ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
ὀλίγος	ὀλίγον	μείον, ἔλαττον, ἥττον	ὀλίγιστα, ἐλάχιστα, ἥκιστα
πολύς	πολύ	πλέον	πλεῖστα
	μάλα (=πολύ)	μᾶλλον	μάλιστα

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Β΄ όρος σύγκρισης

Παρατηρήστε τους τρόπους με τους οποίους αποδίδεται ο β΄ όρος σύγκρισης στα νέα ελληνικά (με τα πλάγια γράμματα ο α΄ όρος σύγκρισης).

Ο Γιάννης είναι καλύτερός μου. (με γενική)
Η Μαρία είναι ικανότερη από τον Κώστα στα Μαθηματικά. (από + αιτιατική)

Προσέξτε τώρα τους πιο συνήθεις τρόπους με τους οποίους αποδίδεται ο β΄ όρος σύγκρισης στα αρχαία ελληνικά (με τα πλάγια γράμματα ο α΄ όρος σύγκρισης).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ
Πολλοί μαθηταὶ κρείττονες (καλύτεροι) γίνονται τῶν διδασκάλων. Ἄγησίλαος ἦν ταπεινότερος τῶν μετρίων	με γενική (ονομάζεται συγκριτική)
Ἐρῶσι (ερωτεύονται) τῶν σωμάτων μᾶλλον ἢ τῶν ψυχῶν. Οἱ γὰρ πονηροὶ πλειόνων εὐεργεσιῶν ἢ οἱ χρηστοὶ δέονται (=οι κακοὶ ἔχουν ἀνάγκη περισσότερων εὐεργεσιῶν ἀπὸ τους καλοὺς).	ἢ + ομοιόπτωτα με τον α΄ όρο
Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Ἐβούλοντο σὺν τοῖς Ἑλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι.	ἢ + ομοιότροπα με τον α΄ όρο

Οι πιο πάνω τρόποι εκφοράς του β΄ όρου σύγκρισης είναι οι πιο συνήθεις. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο β΄ όρος σύγκρισης μπορεί να εκφέρεται με:

ἀντί, πρό + γενική

Αἰρετώτερός (προτιμότερος) ἔστιν ὁ καλὸς θάνατος ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου.

παρά + αιτιατική

Ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν (=Εκλείψεις ηλίου πιο συχνές από αυτές που αναφέρονται ότι συνέβησαν στο παρελθόν).

ἢ πρὸς + αιτιατική, ἢ κατὰ + αιτιατική

Βούλομαι λόγον εἶπεῖν θρασύτερον ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν ἡλικίαν.

ἢ ὥστε/ ὥς + απαρέμφατο

Οὔτος ἐλάττω ἔχει δύναμιν ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν.